

POSTANOWIENIE

Dnia 18 sierpnia 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Mirosława Wysocka (przewodniczący)

SSN Jan Górski

SSN Paweł Grzegorzczak (sprawozdawca)

w sprawie ze skargi powoda
o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku
Sądu Okręgowego w [...]
z dnia 30 czerwca 2014 r.,
w sprawie z powództwa T. S.
przeciwko A. S.
o obniżenie alimentów i wygaśnięcie obowiązku alimentacyjnego,
oraz z powództwa T. S.
przeciwko M.S.
o ustalenie wygaśnięcia obowiązku alimentacyjnego,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 18 sierpnia 2017 r.,
zażalenia powoda
na orzeczenie zawarte w punkcie drugim postanowienia
Sądu Okręgowego w [...] z dnia 26 października 2016 r.,

**uchyla zaskarżone postanowienie w części odrzucającej
skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem wyroku Sądu
Okręgowego w [...] z dnia 30 czerwca 2014 r., (punkt II).**

UZASADNIENIE

Skarżący T. S. wniósł skargę o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w [...] z dnia 30 czerwca 2014 r., sygn. VIII Ca .../14. W dniu 16 września 2016 r. skarżącego wezwano do usunięcia braków formalnych skargi przez prawidłowe wskazanie zakresu i wartości przedmiotu zaskarżenia.

Zarządzenie to zostało doręczone pełnomocnikowi skarżącego dnia 27 września 2016 r., a termin do uzupełnienia braków upłynął bezskutecznie z dniem 4 października 2016 r. W dniu 11 października 2016 r. powód wniósł o przywrócenie terminu do uzupełnienia braków formalnych skargi, składając jednocześnie pismo procesowe, w którym wskazał zakres i wartość przedmiotu zaskarżenia, stosownie do uprzedniego wezwania. Argumentował, że w dniu 4 października 2016 r. pełnomocnik powoda źle się poczuła i udała się do przychodni rejonowej celem uzyskania pomocy lekarskiej oraz przeprowadzenia badania EKG. Po badaniu zalecono jej odpoczynek, toteż - na skutek złego samopoczucia i podanych leków - nie nadała koniecznego pisma. Do wniosku powód dołączył zaświadczenie lekarskie, wystawione dnia 5 października 2016 r., według którego od dnia 4 do dnia 10 października 2016 r. pełnomocnik powoda była niezdolna do pracy.

Postanowieniem z dnia 26 października 2016 r. Sąd Okręgowy w [...] oddalił wniosek o przywrócenie terminu do usunięcia braków formalnych skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia uznając, że w sprawie nie wystąpiły przesłanki przywrócenia terminu określone w art. 168 § 1 k.p.c., a w konsekwencji skargę tę odrzucił.

Postanowienie to zaskarżył zażaleniem powód, zarzucając naruszenie art. 168 § 1 k.p.c. oraz art. 424⁶ k.p.c. i wnosząc o jego uchylenie. W części, w której zażalenie kierowało się także przeciwko postanowieniu o oddaleniu wniosku o przywrócenie terminu, zostało ono prawomocnie odrzucone postanowieniem Sądu Okręgowego w [...] z dnia 2 grudnia 2016 r.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty skarżącego, choć kierowane przeciwko postanowieniu o odrzuceniu skargi o stwierdzenie niezgodności z prawem prawomocnego orzeczenia, koncentrowały się na zasadności poprzedzającego je postanowienia Sądu Okręgowego, którym oddalono wniosek powoda o przywrócenie terminu do uzupełnienia braków formalnych skargi. Zgodnie z ugruntowanym stanowiskiem orzecznictwa, Sąd Najwyższy, w postępowaniu inicjowanym zażaleniem na postanowienie sądu drugiej instancji odrzucające środek zaskarżenia, jest władny, na podstawie art. 380 k.p.c., poddać kontroli wcześniejsze niezaskarżalne postanowienie tego sądu, jeżeli miało ono wpływ na rozstrzygnięcie sprawy (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 21 listopada 2001 r., I CZ 165/01, OSNC 2002, nr 7-8, poz. 102, z dnia 12 marca 2003 r., III CZ 16/03, niepubl., i z dnia 12 stycznia 2017 r., I CZ 100/16, niepubl.).

Stosownie do art. 168 k.p.c., jeżeli strona nie dokonała w terminie czynności procesowej bez swojej winy, sąd na jej wniosek postanowi przywrócenie terminu. W orzecznictwie i literaturze przyjmuje się, że o braku winy, uzasadniającym przywrócenie terminu, można mówić m.in. w razie choroby strony działającej samodzielnie lub jej pełnomocnika procesowego, jeżeli stan zdrowia tych osób uniemożliwił podjęcie działania osobiście lub skorzystanie z pomocy innych osób, względnie jeżeli charakter choroby i zalecenia medyczne dotyczące jej leczenia stanowiły niedającą się usunąć przeszkodę w zachowaniu terminu. Uwzględnienia wymagają w tej mierze nie tylko ewentualne ograniczenia związane z obniżeniem sprawności fizycznej, lecz także wpływ stanu zdrowia na sytuację psychiczną strony lub pełnomocnika i związane z nim utrudnienia w prawidłowym wywiązywaniu się z powinności procesowych lub zabieganiu o pomoc ze strony osób trzecich (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2011 r., I CZ 142/11, niepubl., z dnia 15 października 2014 r., V CZ 69/14, niepubl., i z dnia 6 listopada 2014 r., II CZ 69/14, niepubl.).

W okolicznościach sprawy należało uznać, że powód uprawdopodobnił okoliczności uzasadniające przywrócenie terminu. Interwencja lekarska wobec pełnomocnika procesowego prowadzącego indywidualną praktykę adwokacką, następująca w ostatnim dniu terminu procesowego, połączona z badaniem kardiologicznym i stwierdzeniem stanu niezdolności do pracy obejmującego ostatni

dzień terminu i kolejne dni, stanowiła - w okolicznościach sprawy - podstawę do przyjęcia, że czynność nie została dokonana w terminie bez winy strony.

Oceny tej nie zmieniała okoliczność, że dokument zaświadczenia o niezdolności do pracy nie został wystawiony przez lekarza sądowego, zważywszy że wymaganie, o którym mowa w art. 214¹ k.p.c., dotyczy usprawiedliwienia niestawiennictwa na posiedzeniu i brak podstaw do formułowania na jego podstawie dalej idących uogólnień, zwłaszcza w odniesieniu do sytuacji, w których prawodawca wymaga jedynie uprawdopodobnienia faktu, zadowolając się niższym stopniem dowodu.

Przeciwnego stanowiska nie uzasadniała również wynikająca z zaświadczenia lekarskiego informacja, że „chory może chodzić”. W sytuacji, w której strona jest zastępowana przez kwalifikowanego pełnomocnika procesowego, przepisy art. 168 § 1 w związku z art. 169 § 2 k.p.c. nie wymagają uprawdopodobnienia, że pełnomocnik, którego zachowanie doprowadziło do uchybienia terminowi, był całkowicie pozbawiony możliwości przejawiania jakiegokolwiek aktywności. Wystarczające jest uprawdopodobnienie okoliczności faktycznych, w świetle których z uchybienia terminowi nie można uczynić mu zarzutu, przy uwzględnieniu wymagania należytej staranności, odpowiadającej profesjonalnemu charakterowi jego działalności. Adnotacja „chory może chodzić” stanowi przyzwolenie na dokonywanie zwykłych czynności dnia codziennego, nie oznacza zaś, że chory może kontynuować wykonywanie zwykłych obowiązków zawodowych - w przypadku adwokata - sporządzać pisma procesowe, dokonywać lub zlecać ich wysyłkę i realizować czynności procesowe w imieniu strony. Dotyczy to także takich czynności, które mogą być postrzegane jako wymagające niewielkiego wysiłku intelektualnego, każda bowiem czynność procesowa, a zwłaszcza podejmowana w związku ze złożeniem środka zaskarżenia do Sądu Najwyższego, wymaga namysłu i staranności uwzględniającej stawiane kwalifikowanym pełnomocnikom procesowym wymagania wynikające z zawodowego charakteru ich działalności. Odmienne stanowisko kolidowałoby ze stwierdzeniem przez lekarza stanu niezdolności do pracy, którego założeniem jest co do zasady przekonanie o obniżonej zdolności psychofizycznej chorego

(por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 12 czerwca 2008 r., III CSK 11/08, niepubl.), a celem rekonwalescencji.

Niezdolność do pracy nie wyłącza *a priori* możliwości powierzenia czynności innej osobie. Konieczność podjęcia takich działań przez kwalifikowanego pełnomocnika procesowego może być postrzegana jako mieszcząca się w wymaganiu należytej staranności (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 2013 r., II CZ 163/12, niepubl.). *In casu* należało jednak uwzględnić, że konieczność skorzystania z pomocy lekarza wystąpiła ostatniego dnia terminu. W sytuacji, w której pełnomocnik procesowy prowadzi jednoosobową praktykę adwokacką ze wspólnym dla kilku kancelarii sekretariatem, w którym zatrudniony jest pracownik techniczny, realnie utrudnia to możliwość uzyskania pomocy innej osoby przy sporządzeniu pisma procesowego i stanowi istotną przeszkodę w dochowaniu terminu. Stawianie pełnomocnikowi procesowemu zarzutu, że w tym dniu, w którym doszło do interwencji lekarskiej i badania kardiologicznego, nie podjął natychmiastowych działań w celu udzielenia substytucji, jeżeli lekarz zalecił odpoczynek i stwierdził następnie stan niezdolności do pracy, byłoby nieuzasadnione. Zgodnie natomiast z ustabilizowanym orzecznictwem, okoliczność, że strona dokonuje czynności procesowej w ostatnim dniu terminu, nie może rzutować na jej niekorzyść przy ocenie winy w uchybieniu terminowi (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 18 listopada 2016 r., I UZ 32/16, niepubl. i z dnia 19 grudnia 2012 r., II CZ 146/12, niepubl.).

Z tych względów, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c., Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

kc

jw